

Felles politisk plattform med krav til norsk matproduksjon

De undertegnede organisasjonene krever at norsk jordbruk dreies i en mer bærekraftig retning hvor vi i større grad baserer matproduksjonen på norske ressurser. Vi krever at import av utenlandske fôrråvarer reduseres. Dette gjelder spesielt soya. Vi ønsker et jordbruk med bønder, ikke soyabønner. Dette innspillet tar for seg noen relativt enkle politiske grep som kan legges om jordbruket i den retningen vi ønsker.

Politiske krav

- 1: Det må stimuleres til økt kornproduksjon og mindre soyaimport, samtidig som bøndenes inntekt ivaretas
- 2: Det må lønne seg å bruke norske grovfôr- og beiteressurser, og de må utnyttes bedre
- 3: Forbrukerne må oppmuntres til å kjøpe mat laget på norske ressurser
- 4: Staten må stimulere til økt forskning og næringsutvikling for norsk fôrproduksjon
- 5: Matvareprisene må reflektere de reelle produksjonskostnadene

Norge er et land som er rikt på naturressurser som i dag ikke utnyttes godt nok. Det er et stort potensial for å øke bruken av norske ressurser i matproduksjonen. Bruken av beite kan dobles, grovfôrkvaliteten kan økes og soyaproteinet i kraftfôret kan erstattes av blant annet alger, norske belg- og proteinvekster og fermentert biomasse. Produsentene, butikkene og forbrukerne har viktige roller å spille, men politikere sitter med størst ansvar og handlingsrom gjennom utforming av jordbrukspolitikken. Under går vi gjennom konkrete tiltak for hvert av våre fem krav.

1. Det må stimuleres til økt kornproduksjon og mindre soyaimport, samtidig som bøndenes inntekt ivaretas

Tiltak:

- Målprisen på korn må økes nok til at også soyaprisen økes betydelig
- Økonomien i husdyrholdet må kompenseres, i tråd med formålet om økt produksjon på norske ressurser

Det enkleste grepet man kan gjøre for å begrense importen av soya er å øke soyaprisen. I Norge reguleres prisen på soya og prisen på korn sammen. Vi foreslår at soyaprisen reguleres gjennom å øke målprisen på korn, da dette vil ha flere positive konsekvenser for det norske jordbruket. Økt kornpris vil øke kornbøndenes inntekt, som i dag er for lav. Økt inntekt vil sikre en mer levedyktig næring. Det vil også føre til at mer norsk kornareal vil bli brukt og at selvforsyningsgraden av korn vil bli større. Økt norsk kornproduksjon er avgjørende for å øke selvforsyningsgraden generelt.

En positiv bieffekt av å øke prisen på korn og soya, er at dette kan stimulere til økt nasjonal selvforsyning av storfekjøtt. Økt bruk av kombinasjonsdyr kan bidra til selvforsyningen og er

i et klimaperspektiv mer fornuftig enn å ha separate næringer. Selv om det i et klimaperspektiv er viktig at det totale kjøttforbruket må ned, bør det være et mål at eksisterende kjøttproduksjon er basert i størst mulig grad på norske ressurser, hvilket økt kornpris vil kunne føre til.

Selv om soya- og kornprisene må opp skal ikke allerede pressede bønder måtte bære kostnadene av et mer bærekraftig jordbruk. Derfor er det viktig med ordninger som sikrer bøndernes inntekt. Husdyrprodusentene må kompenseres, samtidig som produksjonen over tid må vris mot husdyrtyper som i større grad kan baseres på norske ressurser, og mot dyreraser som egner seg for det norske klimaet og som kan nyttegjøre seg av beiteressursene.

2. Det må lønne seg å utnytte norske grovfôr- og beiteressurser, og de må utnyttes bedre

Tiltak:

- Beitetilskuddene må økes
- Arealtilskuddet for grovfôrproduksjon må økes i områder der det ikke produseres korn
- Tilskudd til skjøtsel som bevarer særlig artsrike og trua kulturlandskap må styrkes

I tillegg til at høyere pris på korn og soya indirekte bidrar til at bønder velger alternative fôrråvarer, er det behov for en økning i tilskudd som sørger for at det blir lønnsomt for bonden å bruke gress og beiteressurser i næringene hvor dette er mulig (storfe-, melke-, saue- og kjeproduksjon). Men økt arealtilskudd til grovfôr må ikke føre til at kornarealer blir brukt til grovfôr, derfor må denne støtten bare øke i områder der det ikke produseres korn.

Særlig artsrike eller trua kulturlandskap, som slåtteeenger, artsrike innmarksbeiter og naturbeitemarker må skjøttes slik at det biologiske mangfoldet opprettholdes. De siste årene har flere villbier forsvunnet fra norsk natur. Hoveddriveren er at de artsrike kulturlandskapene ikke skjøttes lenger.

3. Forbrukerne må oppmuntres til å kjøpe mat laget på norske ressurser

Tiltak:

- Det bør tillegges et nytt krav innenfor "Nyt Norge" om en minimumsandel av norske fôrråvarer.
- Det må gjennomføres informasjonskampanjer for å bevisstgjøre forbrukeren på hva merket innebærer
- Finansieringen av "Nyt Norge" må videreføres og styrkes

For forbrukerne er åpenhet, sporbarhet og ærlighet rundt matproduktene viktig. Som forbruker kan man noen ganger glemme at ens egne penger er med å bestemme hvilke type matproduksjon vi har. Forbrukerne er også handlingsaktører og har mer makt enn de er klar over. Det kan likevel være vanskelig å vite hvilke produkter som er etiske og hvilke som ikke er det. Derfor er det viktig med gode hjelpemidler. Merkeordninger som "Nyt Norge"-merket er der for å hjelpe forbrukerne å kjøpe norsk mat, men ordningen må styrkes ved at krav om andel norsk fôr blir inkludert som kriterium for merket. Dette kravet må innføres gradvis ettersom norske alternativer til soya blir tilgjengelig for bøndene. Å inkludere et nytt krav vil gjøre det lettere for forbrukeren å velge varer baserte på norske fôrressurser og ikke importert soya, og for å gi bønder et insentiv til å gjøre det samme. Slike ordninger bidrar til at forbrukernes stemme kan bli hørt.

4. Staten må stimulere til økt forskning og nasjonal næringsutvikling for fôrproduksjon

Tiltak:

- Stortinget må vedta en handlingsplan med langsiktige mål for norsk fôrproduksjon
- Det må øremerkes midler til forskning og utvikling av norske fôrressurser
- Det må opprettes et satsingsområde for investeringsstøtte for norske bedrifter som vil bygge opp nasjonal fôrproduksjon

Effektiviseringspresset har bidratt til å gjøre det norske jordbruket soyaavhengig. Vi konkurranseutsetter de norske ressursene og gjør jordbruket sårbart for klimaendringer, forsyningsvikt og prissvingninger på de internasjonale matvaremarkedene. Samtidig ønsker mat- og landbruksminister Sylvi Listhaug å øke effektiviseringen av jordbruket gjennom økte konsesjonsgrenser, større bruk og lavere toll- og subsidiesatser. Dette er ikke forsvarlig politikk. Vi ønsker at politikerne skal tenke mer langsiktig rundt norsk matproduksjon og bygge opp matproduksjonen på en bærekraftig måte og på norske ressurser. Dette vil kreve en langsiktig handlingsplan for norsk fôrproduksjon, der målet er å øke bruken av norske fôrråvarer.

For å sikre at det i større grad forskes på bruk av norske ressurser, heller enn økt yteevne og effektivisering, må forskningsmidler øremerkes. Disse midlene må brukes til å sikre forskning på økt utnyttelse av norske grovfôr- og beiteressurser. Det er også behov for mer bevilgninger til forskning på utvikling av norske fôrråvarer som kan erstatte soyaen som brukes i kraftfôret i dag.

Ettersom nye fôrråvarer utvikles trengs det også vilje til å investere i og støtte oppstarten. Ved hjelp av investeringsstøtte kan overgangen til fôrproduksjon basert på norske ressurser få tryggere bein å stå på.

5. Matvareprisene må reflektere de reelle produksjonskostnadene

Tiltak:

- Det må vedtas en lov om god handelsskikk etter anbefalinger fra NOU 2011:4 "Mat, makt og avmakt"
- Reguleringer som begrenser dagligvarekjedenes mulighet for prissubsidiering av matvarer må inkluderes i loven om god handelsskikk
- Myndighetene må bruke handlingsrommet i dagens tollvern for å opprettholde norsk konkurransedyktighet

Det er problematisk at de store matvarekjedene går med store overskudd mens bøndene møter stadig hardere krav fra myndigheter og forbrukere. Et økonomisk system er ikke bærekraftig dersom markedsprisene ikke reflekterer produksjonskostnadene. Prisene som settes av matvarekjedene må reflektere at vi verdsetter norske varer. Gjennom prissubsidiering fra matvarekjedene, som resulterer i kunstig prissetting, skapes et feilaktig bilde av lave priser hos forbrukeren. Norske matvarer kan ikke bli prissubsidiert i en slik grad at det presser forbrukernes betalingsvilje ned. Jordbrukssubsidiene som kommer fra fellesskapets midler bør komme bønder og forbrukere til gode i stedet for å subsidiere matvarekjedenes overskudd.

Et velfungerende tollvern er et avgjørende virkemiddel for å sikre norske matvarers konkurransedyktighet. Kostnadsnivået i Norge er høyere enn i andre land, og myndighetene må derfor opprettholde en handelspolitikk som gjør det mulig for norske bønder å hente ut

fortjeneste av produksjonen sin, og utnytte handlingsrommet innenfor dagens handelsavtaler til å styrke lønnsomheten.

Oppsummering

Dersom norsk jordbrukspolitikkk skal kunne bidra til å bedre den globale matsikkerheten og øke norsk selvforsyning må norsk husdyrhold baseres på norske ressurser, og ikke på brasiliansk soya. Undertegnede organisasjoner mener derfor at det må gjøres lønnsomt å bruke beiteressurser og dyrke norske råvarer framfor å importere soya til fôr. Alt avhenger til syvende og sist av de rammebetingelsene norsk jordbruk får, altså lønnsomheten i det norske jordbruket. Politikerne må tørre å ta i bruk de virkemidlene vi har til rådighet for å sikre en bærekraftig utvikling av det norske jordbruket på norske ressurser.

Oslo, mars 2015

Spire, Natur og Ungdom, Naturvernforbundet, Norges Bondelag og Norges Bygdeungdomslag.